

Hendrik Jönsson Ullatti

Nedanstående text/berättelse handlar om min mormors farfars farfars farfar och farmor: Hendrik Jönsson född 1711 i Ullatti, och hans hustru Valborg Israelsdotter, född 1706 i Nattavaara.

Utifrån uppgifterna som nämns nedan kan jag alltså tro att Hendrik Jönsson var son till Jöns Mickelsson från Ullatti och hans fru Ella Larsdotter Heiva, Samt att han var barnbarn till Mickel Grelsson Ulath den första nybyggaren i Ullatti.

I Ullatti levde på Esaias Thomassons tid Hinrik Jönsson, sonson till en namnkunnig nybyggare i samma by, Michel Grelsson. Vid tinget den 16 februari 1759 klagade Hinrik Jönsson över att han blivit förorättad av Esaias Thomasson, som beskyllt honom för att ha stulit järnredskapen ur Thomassons kvarn. Vidare hade Esaias Thomasson och hans söner Hans och Jakob förra sommaren kommit till Hinrik Jönssons gård i Ullatti och i dennes frånvaro skrämt hustrun och talat med henne om dessa järnredskap. Esaias skulle ha "bullrat" mycket, men sönerna hade förhållit sig tysta. Esaias hade inte gjort något i övrigt, utan då en "lappman" kommit in i stugan, hade de avlägsnat sig därifrån.

Vid Esaias Thomassons besök i Ullatti hade också två båtar försvunnit. Redan tidigare hade en båt blivit stulen. Och Hinrik Jönsson hade senare återfunnit en vid Thomassons gård och i dennes båtlänning. Hinrik Jönsson misstänkte Esaias Thomasson för att ha tagit och rott de tre farkosterna till Järämä utför älven. Hinrik berättade, att då han återtog en av sina båtar, hade han haft med sig nämndemannen Nils Olsson i Keinosuando och Per Persson från samma by. Slutligen påstod Hinrik Jönsson, att Esaias Thomasson var skyldig honom åtta daler för en båt och att Esaias vägrat betala skulden.

Thomasson hävdade, att han inte precis beskyllt Hinrik Jönsson för att ha stulit järnredskapen från kvarnen men att han sagt sig ha mist dem. Länsman Hedberg och Carl Persson från Lainisjocki kunde intyga, att då de en gång 1757 rest från Järämä, hade Esaias skickat hälsningar med dem till Hinrik Jönsson, att han skulle återställa stulna järnredskap. Detta kunde nu inte Esaias helt bestrida men sade sig inte minnas.

Esaias Thomasson förnekade att han skulle ha "bullrat" i Hinrik Jönssons hus. Han hade inte heller speciellt talat om järnredskapen utan endast hälsat på hos Jönssons hustru, vilket också hans söner hade önskat. Beträffande båtarna hade Esaias ingen som helst kunskap. Skulle någon Hinrik Jönsson tillhörig båt ha blivit funnen i Esaias Thomassons båtlänning, vilket han inte kände till, kunde Hinrik själv ha fört dit båten av ren illvilja. Det skulle ha inträffat förr, insinuerade Thomasson.

Nämndemannen Nils Olofsson och Per Persson från Keinosuando berättade, att de sistlidna höst på Hinrik Jönssons begäran hade begivit sig till Järämä för att söka efter de tre båtarna, som Jönsson sagt sig ha mistat. De hade då hittat en båt med öskar, på vilket Hinrik Jönssons bomärke funnits. Båten hade legat ungefär "två bösskott" från Esaias Thomassons boställe och på hans gamla båtplats. Eftersom det också legat ljuster vid båten ansåg de, att båten blivit använd där. Det hade varit lågt vatten i älven. Laxgården hade varit utplacerad. Dessa förhållanden jämte den stora forsen talade klart för att båten ej kunnat komma utför älven från Ullatti till Järämä utan att någon rott den. Nils Olofsson och Per Persson svarade på en direkt fråga härom, att Esaias Thomasson skulle ha sett dem vara nere vid älven, men att de själva "för tråtor och olåt ej vågat sig upp till Esaias."

Olof Persson från Lainisjocki hade just denna dag varit Esaias Thomassons motpart i ett annat mål. Han kunde även i detta mål berätta, att han sommaren 1757 varit i Järämä. Sent en afton hade Esaias farit till Ullatti och tidigt om morgonen dagen efter kommit hem med en båt. Esaias hade sagt att den tillhörde Hinrik Jönsson i Ullatti. Olof Persson hade även sett Hinrik Jönssons märke på den. Esaias Thomasson hade använt båten under Olof Perssons vistelse där. Esaias påstod, att han gjort det enbart för att förarga Hinrik Jönsson. Slutligen hade Olof Persson hört Esaias Thomasson hota med att han nog skulle "göra mera Hinrik Jönsson emot." Om Esaias Thomasson därmed hade menat att ta flera båtar eller göra något annat, "kunde Olof Persson inte så noga veta."

Esaias Thomasson hördes om Hinrik Jönssons fordran för en båt. Han medgav, "att han nog tagit en liten båt av Hinrik Jönsson, men det var som ersättning" för att Hinrik Jönssons hustru skulle ha gjort "skada på Esaias Thomassons åker" en sommar, då hon varit i Järämä. Esaias hade fått båten då, för mera än tio år sedan. Hinrik genmälde, att Esaias aldrig tidigare talat om att hustrun gjort någon skada.

Parterna hördes även om Esaias Thomassons mål mot Hinrik Jönsson angående 3 skålar korn som Hinrik fått för 3 år sedan. Det gällde ersättning för nio dalers skuld och för att Hinriks dotter arbetat åt Esaias Thomasson i "sådeslanden." Nu ville Esaias återfå en del av säden, därför att Hinriks dotter bara varit 2 veckor hos honom. Hinrik påstod för sin del, att flickan tjänat hos Esaias från Michelsmässan till jul. Parterna kunde inte enas i Esaias' mål.

Tingsrätten meddelade utslag i alla målen mellan de två "grannarna". Beskyllningen att Hinrik Jönsson stulit järnredskp från Esaias Thomassons kvarn hade varit falsk. Esaias Thomasson botade 20 daler för tillvitelsen och skulle offentligt be Hinrik om ursäkt. I fråga om ansvar för störande uppträdande ("hemgång") i Hinrik Jönssons hus blev Esaias Thomasson friad i brist på bevis.

Hinrik Jönsson hade i rätten klagat över att han förlorat sammanlagt 3 båtar under åren 1757 och 1758. Två ojäviga personer hade funnit en båt tillhörande Hinrik Jönsson ej långt från Esaias Thomassons boställe. Dessutom hade Olof Persson berättat några omständigheter om dessa båtar. Esaias Thomasson var skäligen misstänkt för att ha tagit dem. Han ålades därför, att enligt kyrkobalkens 17 kap. vid nästa ting med ed värja sig från anklagelsen, vilket han även gjorde. Men då var Hinrik Jönsson död.

Beträffande de 8 daler som Hinrik Jönsson sagt sig ha att fordra av Esaias Thomasson för en båt, beslutade rätten, att Esaias skulle betala summan för båten. Esaias hade inte kunnat visa att han betalat den men medgivit, att han mottagit den för skada som Hinriks hustru gjort på hans åker.

Slutligen friades Hinrik Jönsson från kravet om återställandet av korn till Esaias Thomasson. Det hade blivit levererat till Hinrik dels för 3 dalers fordran hos Esaias, dels för två veckors arbete, som Hinriks dotter gjort hos Esaias. "Dottern och fadern hade skäligen förtjänat det mottagna kornet", heter det i tingsprotokollet.

Källa:

<http://www.foark.umu.se/sites/default/files/publikationer/scriptum/script32.pdf>